

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 764/2022
08.12.2022. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Весне Субић, председника већа, Зорана Хаџића и Мирјане Андријашевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., кога заступа пуномоћник Јелена Митровић, адвокат из ..., против туженог Andrea Confezioni Serbia, ДОО са седиштем у Јагодини, кога заступа пуномоћник Александар Јанковић, адвокат из ..., ради поништаја решења о отказу уговора о раду, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 792/21 од 16.11.2021. године, у седници већа одржаног дана 08.12.2022. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 792/21 од 16.11.2021. године и пресуда Основног суда у Јагодини П1 281/18 од 19.11.2020. године и предмет враћа првостепеном суду на поново суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Јагодини П1 281/18 од 19.11.2020. године одбијен је тужбени захтев тужиоца АА из ..., којим је тражио да се решење туженог Andrea Confezioni Serbia, ДОО Јагодина, број ../2018 од 21.09.2018. године, којим је тужиоцу отказан уговор о раду број ../14 од 01.08.2014. године због престанка потребе за његовим радом и утврђен престанак радног односа даном достављања решења, поништи као незаконито, као неоснован; одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да тужени тужиоца врати на рад; обавезан је тужилац да туженом исплати на име трошкова парничног поступка износ од 132.750,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 792/21 од 16.11.2021. године, одбијена је, као неоснована, жалба тужиоца и потврђена првостепена пресуда и одбијен је, као неоснован, захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужени да му накнади трошкове жалбеног поступка.

Против правоснажне пресуде донете у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка и због погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду, у смислу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 18/20), па је оценио да је ревизија тужиоца основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Међутим, другостепени суд је учинио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези члана 396. ЗПП, јер у побијаној пресуди није оценио све битне наводе жалбе, што је утицало на правилност и законитост побијане пресуде.

Из утврђеног чињеничног стања произлази да је тужилац био у радном односу код туженог на неодређено време, као једини извршилац на радном месту шефа ..., са описом послова ближе наведеним у образложењу побијане пресуде. Решењем туженог број ../2018 од 21.09.2018. године, тужиоцу је отказан уговор о раду услед престанка потребе за обављањем послова на којима је распоређен у смислу члана 179. став 5. тачка 1. Закона о раду и истом је исплаћена отпремнина од стране туженог у складу са овим решењем. У образложењу овог решења наведено је да је услед економских и организационих промена код послодавца тужиочево радно место укинато, те да послодавац запосленом није могао да обезбеди посао који би одговарао његовој стручној спреми, нити има послова који би могли да се понуде у нижем степену стручне спреме у занимању тужиоца, као ни преквалификација или послови са скраћеним радним временом. Пре доношења оспореног решења тужени је донео Одлуку о престанку потребе за обављањем одређених послова број ../18 од 06.08.2018. године и Правилник о организацији и систематизацији послова и радних задатака код туженог број ../18 од 16.08.2018. године, којима је смањен број запослених код туженог и, између осталог, укинато је радно место шефа ... на ком је тужилац био распоређен као једини извршилац. Наведена Одлука објављена је на огласној табли туженог дана 06.08.2018. године, док је Правилник био истакнут на огласној табли туженог 16.08.2018. године, а ступио је на правну снагу дана 24.08.2018. године. Тужени услед наведене организационе промене није био у обавези да доноси Програм решавања вишка запослених.

Имајући у виду овако утврђено чињенично стање, судови су оценили да је побијано решење туженог законито, да је поступак отказивања тужиочевог уговора о раду спроведен у свему у складу са одредбама члана 153. до 160. Закона о раду, те да тужени није имао слободно радно место на које би распоредио тужиоца, при чему примљени радник ББ није новозапослени, јер је претходно већ био у радном односу код туженог, а у периоду од 20.10.2017. године до 05.10.2018. године налазио се на неплаћеном одсуству, према решењу туженог од 19.10.2017. године, па поновним закључењем уговора о раду са овим запосленим тужени није поступио супротно одредби члана 182. став 1. Закона о раду, нити је то радно место било слободно у моменту доношења оспореног решења. Такође, у решењу о отказу уговора о раду тужиоцу су наведени разлози због чега је тужилац проглашен технолошким вишком, с обзиром да је наведено да је до тога дошло услед економских и организационих промена код послодавца, због чега је укинато тужиочево радно место – шеф

За сада се овакво становиште нижестепених судова не може прихватити, јер је због погрешне примене материјалног права чињенично стање непотпуно утврђено, на шта се у ревизији тужиоца основано указује.

Према члану 179. став 5. тачка 1. Закона о раду („Службени гласник Републике Србије“ број 24/05 ... 75/14), запосленом може да престане радни однос ако за то постоји оправдани разлог који се односи на потребе послодавца, и то ако услед технолошких, економских или организационих промена престане потреба за обављањем одређеног посла или дође до смањења обима посла. Одредбама чланова 153. до 157. истог Закона прописан је поступак који је послодавац дужан да спроведе приликом оглашавања запослених технолошким вишком, као и мере које је дужан да предузме.

Институт „забране и злоупотребе права“ штити запосленог као општеважећи принцип у уговорном праву (члан 13. ЗОО), који се, имајући у виду порекло уговора о раду, супсидијарно примењује и у области рада. Злоупотреба права постоји када послодавац у поступку давања отказа испоштује форму, али не и суштину (разлоге) института тзв. вишка запослених, односно ако вређа његов циљ и сврху.

Из наведених законских одредби произлази да је сврха технолошког вишка отпуштање радника због боље организације, технолошких промена и због економских промена. Због побројаних узрока престаје потреба за радом одређеног броја запослених. Тај институт се злоупотребљава ако се користи да би се без одређене законске процедуре пустили запослени који не остварују радне резултате, не испуњавају радне обавезе или крше радну дисциплину или да би се на њиховом месту у релативно кратком временском року запослили други – нови радници.

Закон о раду не садржи критеријуме којих је послодавац дужан да се придржава при одређивању на које ће се запослене односити престанак потребе за радом, већ прописује поступак који се у том случају примењује и одређује права која је послодавац дужан да обезбеди запосленима за чијим је радом престала потреба. Закон разликује две ситуације, једну када због насталих промена дође до укидања одређених служби или радних места и престанка потребе за обављањем одређеног посла или када дође до смањења обима посла и тиме до смањеног броја извршилаца на одређеним пословима. У случају укидања радног места основни услов за отказ уговора о раду запосленом вишку је да послодавац нема могућности да га распореди на друге послове који одговарају његовој стручној спреми.

Суд не може ценити оправданост и целисходност организационих, технолошких и економских мера послодавца, нити одлуке послодавца о потребном броју радних места и броју запослених на неком радном месту, али решење о престанку радног односа из овог разлога, да би било законито, не може да садржи само позивање на ове разлоге без јасног образложења због чега је укинута радно место, односно у чему се састоје конкретне технолошке, економске или организационе промене које су код туженог довеле до престанка потребе за обављањем послова тужиоца.

Доносећи побијану одлуку нижестепени судови нису на поуздан начин утврдили, односно оценили законитост побијаног решења у смислу његове садржине, јер тужени није конкретизовао разлоге који оправдавају одлуку за отказ уговора о раду

применом члана 179. став 5. тачка 1. Закона о раду. Такође, у ревизији се указује да се у решењу о отказу уговора о раду тужиоцу помиње Одлука о смањењу броја запослених, али без броја и датума, што доводи у сумњу чињеницу објављивања ове одлуке на огласној табли туженог и уопште доношења те одлуке. Поред тога, основано се у ревизији указује да нижестепени судови нису на поуздан начин утврдили да ли је ББ засновао радни однос као нови запослени, или му је радни однос активиран након мировања, с обзиром на чињеницу која се наводи у првостепеној пресуди, а на коју и тужилац указује, да је овом запосленом радни однос престао 18.10.2017. године, а као основ престанка је наведена повреда радне обавезе, што је у супротности са наводима и решењем туженог од 19.10.2017. године којим је овом запосленом одобрено одсуство без накнаде зараде.

С обзиром да чињенично стање није потпуно утврђено, правилност примене материјалног права није могла бити испитана, због чега је ревизија тужиоца усвојена, и укинута другостепена и првостепена пресуда и предмет враћен на поновно суђење првостепеном суду.

У поновном поступку првостепени суд ће поступити по примедбама из овог решења и поуздано утврдити све чињенице од којих зависи оцена законитости доношења решења о отказу уговора о раду тужиоцу, након чега ће поново одлучити о тужбеном захтеву.

С обзиром да одлука о трошковима поступка, и од коначног исхода спора побијане пресуде су укинута и у делу одлуке о трошковима поступка.

Из наведених разлога одлучено је као у изреци решења, на основу одредбе члана 416. став 2. Закона о парничном поступку.

**Председник већа-судија
Весна Субић, с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**